

نومرو : ۹۶

اداره خانه

ایستانبول ، جفال اوغلنده

داثره اجتهادده

“ Idjtihad ” Constantinople

دوردنجی سنه

اجتهاد

حریت فکریه یه خادم
نجشنبه کونلری چیقار اجتماعی ، ادبی مجموعه

مدیر مرخص : الہامی صفا

۶ مارت ۱۳۳۰

آبونه

سنه لك آلتی آیلدی
تورکیا ایچین : ۵ غروش ۳۰ غروش
ممالک اجنبیه ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخه سی ۵۰ یاره به

ایدیوردی ؛ مدنیت حاضرہ نك عرفان ہر دم مترقیسی
دکل . خلقہ خصومت تعصبکارانہ وعظ ایتک (تاریخ
استقبال) مؤلفی ایچون نصل قابل اولورک ، اک متحکم
احکام عقیدہ قدرہ ہر شیدہ اساسی برتجددک وجوبی
بزده اک زیادہ اعلان ایدن اودر .

فلاکت حاضرہ مزك نتایج مہلکہسنی تبعد وتوقیف
ایتک ایچون ملت مظلومہجہ توسل ایدیلہجک تدایرجدیہ
آراسندہ غیظ و کینہ بیوک بریر ویرملی وبونی متادیآ
تمیہ ایتلی یز .

(شیمہ محبت) مقالہ سندہ تعداد ایتدیك مثالرلہ
احتجاج ایتدیك دلائك هیچ بری قناعت متقدمہمی
تعديل ایدہمدی . ویقتورہوغو فرانسه نك حیات ومنافعہ
تعلق ایتین مسائلدہ اقوام سائرہ نك محب عالیجنابی ایدی .
آتمش یاشندہ ایکن (بن طریق حیاندہ قطع مسافات
ایتدجکہ دہا سادہ لشیور وکیت کیدہ عادتاً بتون انسانیتلہ
وطنباش اولیورم) دین (سال مدہش) ناظمک ،
یتش یاشندہ ایکن یازدینی منظومہلرلہ وطنی چکنین
آلمانلرہ نہ قدر رعود غیظ وغضب یاغدرمش اولدیفنی
البتہ بیلیرسک . او آلمانلرکہ فرانسیہ ہجوم ایدرکن بزم
بالقان دولترندن دہا حقسر دکادینر . بونی بالخاصہ
شاعرلرمز دائماً خاطرہ طوتمیلدرلر .

(لوردیایرون) برچلغین ، برجنون ایدی . سرکدشتلر
آرقہ سندہ سرسریانہ قوشارکن قدر اوکنہ بر یونان
عصیانی چیقاردی . اونک افرادواقوامدن هیچ کیمسہیہ
محبتی یوقدی . اصالت دربدرینی نعمتلك ہپسنہ غرق
ایتمش اولان طالغنہ قدر ، ہر شیئہ وەر کسہ اعلان
خصومت ایتشدی . جلال نوری ، تلغین بلندینہ بو
دیوانہی ہیچ لائق کورماملی ایدی . لوردیایرون
ویقتورہوغوایلہ عین سلسلہ تقبیحہ بند ایتک کناہدر .
کوجنمہ قاردش !.. بن سنک مقالہ کی اوقورکن
بر میسیونر موعظہسی دیکلیورم ظن ایتدم . شخصہ
اولان محبتسز لکم منسوب بولندینی ہیئت اجتماعیہ تعلق

یک ، سزکہ تربیہ بدنہی تربیہ مدنیہ ایلہ توأم کورمک
ایسترسکز ، بوتحقیر ایتدیکگز خانلردن عفو دیلہیکز ،
یوقسہ آرقہ سندہ بر ناظر بیلہ اولسہ بش دکرلی قادین
وطندائی غزتہ ستونلرندہ حیثیتسز دیہ تحقیر ایدن بر
معارف مفتش عمومیسنہ - اگر بو مفتش عمومی سز
اولسہ کز - نہ دیردیگز عجا ؟

سہمہ رینگ - ۱۳ کانون ثانی

فوالدہ ادیب

الجزیره مکتوبلری

— ۱ —

خصوصتمی ، محبتی ؟...

نیتیوی خرابہ لردن ۲۵ شباط ۱۹۱۴

رفیق معزز عبداللہ جودت ،

دنیا نك ہریردن وەر کسدن اوزاق برکوشہ سندہم .
احتوا ایتدکری حوادث ومباحث ، تاریخہ مال اولدقدن
صوکرہ غزتہلرلہ رسالہلر بورایہ کلہ بیلور . جلال نورینک
(اجتهاد) دہ انتشار ایدن (شیمہ خصومت) مقالہ سیلہ
سنک اوکا اولان جوابک دہ اولیہ اولدی ؛ یعنی بشقہ
طرفلردہ کی قارئین عثمانیہ بویکی مقالہ نفیسہی اوقویوب
اونوتدقدن صوکرہ بز انتشارینی خبر آلہ بیلدک . بورادہ
مکانک ایجابی اولان بو حال ، مملکت مزك ہر طرفدہ
آزچوق واقعدر . فقراہ تصدق ایدیلن لباس کئہہ کی ،
جہان تمدن دہ مآثر فکریہسنی اسکیتدکن صوکرہ بزم
دوش اطلاعرزہ آتیور .

فقط بن شیمہ خصومت ومحبتہ کلہیم :

(خصومت) کلہسنہ (محبت) سوزیلہ جواب ویرمک
یک قولایدر . لکن یک زیادہ تأسف ایدرم کہ سن بو
مبحثدہ بلاغت صائلہ کی بہودہ اسراف واتلاف ایتمشک .
جلال نورینک وجدان عثمانیہ تلغین ایتک ایستدیکی خصومت ،
قرون وسطانک انقاض ادعاتی عصر حاضرہ نقل ایتک چالشان
بو کونکی اوروپانک حقمرزدہ کی انظار وتلقیاتی استهداف

ایدن نفر تمدن آشاهی اولیان تولستوی ، مزارندن خورتلایوبده سنک جغفال اوغلنده کی دارالمساعیکه کله بیلسهیدی ، بز ترکاره بوندن زیاده وبوندن بشقه برشی سولیزدی .

نه دیمک !... بر قوم دیکر بتم پک زیاده عزیز اولان ملیتمه هجوم ایتسون ... اجدادمک میراث اقدسنی چکنه سون ... انسانیتک آلتی بیک سنهک مکتسبات حقوقیه سندن قومک حق استفاده سی اولمادیغنی ادعا ایله بودعواسنی دول معظمه دینیلن محکمه ظالمیه تصدیق و تقدیس ایتدیرسونده بن وجدان و اخوانی غیظ مقدسدن تحذیر ایدیم !... اگر انسانلق بوا یسه بن حضرت آمده قدر بتون نسبدن استعفا و تبرئی ایدرم . تاریخی دشمنلر مه قارشی خیر خواه بر انسان یاشامقدن سه وطن و ملتک انقاض پریشانی حضورنده دندان انتقامی کوستن بر جانوار اولمه راضی یم . خلقک معنای اشرفیتی ، فلاکت ملیه نامه عالیجنابلق ایدن انسانلره هیچ بروقت شامل اوله ماز جودت !..

ژاپونلر اجانبیدن ییدکاری هر لطمه ظلمک تاریخی آلمق ایچون یمنلر ایدرکن دشمنلرینی عدل الهینک ید احقاقی صورتنده کورمدیلر . یکریمی بو قدر سنه اول مملکتلرینی زیارت ایتمش اولان بیوک و بوکون دها بیوک بر اجنبی به متهور بر سامورایک نه یولده معامله ایتمش اولدینی هر کس کی سنک ده خاطر کده اولسه کر کدره . او ژاپونیالی فرد نجیب ، روح ملینک او دقیقه ده کسب جسمانیت ایتمش کین متهیجی ایدی که اونیش سنه صو کره کی نشیده ظفرک مقدمه سنی لغنی ایدیوردی .

حضرت محمدک اصحاب کزینی ، معاصر اولان اک بیوک ایکی دواتک برینی تماماً ، دیکرینی قسماً زیر و زیر ایدرکن اک زیاده غیظ و کین و یالکز غیظ و کین ایله مجهز ایدیلر . قرآن عظیم الشانک (لاتخذوا عدو الله اولیاء لکم) نص کریمی او کتیه مظفره نک حرکاتی تنظیم و اداره ایدردی . اللهمک بو کتاب مستطابی مؤمنلرینه

محبندن زیاده شیمه خصومت امر و تلقین ایدر . دشمنلره عفو و شفقتله مقابله و معامله ایتیمی توصیه ایدن آیات انجیلیه دن بیله مسلمانلر علیهنده مواعظ قتل و احما ترتیب ایدن یاپاسلرک ید احتیاجنده - نعوذ بالله - بزم کتاب مینمز اولسهیدی نهلر و نهلر یاپمازلردی . بلغار قرالی فردیناندک اردولرینی اوروپاده قالان صوک مسلمانلره تسلیط ایدرکن سویلیدیکی سوزلری اونو تمقدن دها بیوک بر خطای ملی وارسه اوده بو تقو هات خصوصتکارانه یی اونو تدیرمه چالشمقدر . بن سنی بوندن تحذیر و تنزیه ایتک ایسترم جودت !... فلا کتلمزک مواجهه کریاننده بی خصومت طور مق لاقید قالمقدر . الله بو ذلندن سن ده داخل اولدیغک حالده بالعموم افراد و قومیزی محافظه بیورسون .

طریق تمدنده اینرلیه مامش اولدیغمز ایچون عالم نظرنده مردود و مقهور قالمش اولدیغمزی سویلورسک . او ووپانک ابتهام شفقتی اوکنده هر عارسزلقی ارتکاب ایدن قره طاغیلر عجا بز دن دها می مترقی و دها می انسانیت پرور ایدیلر ؟ ...

(ابقاء کان علی ما کان) دستوری - دائماً علیهم زده اولمق شرطیله - قاچ ، قاچ کره دوچار تغیر اولدی !... اونو تمیه لم که بو کونکی نیکبتمزی بیلمم هانکی چارک تعصب و خصومتندن زیاده آدینه (فاتح) صفتی علاوه ایتدی کمز بر پادشاهمزک شیمه محبتی احضار ایتشد . مادام که (اجتهاد) ک حر بر کرسی اولدیغنی اعلان ایدیورسک ، او موقع ارشاده بنمده صوت ضعیفه رخصت انکشاف ویر . یرده ، کوکده ، جتده ، جهنمده ، هر زده اولور سه اوله یم ، نارمقدسک تطمین اولنه جغنی کونه قدر بتون قان و طویراق قاردشلمه (غیظ و کین) توصیه ایده جکم . اوغلمه و اونک اولاد واحفادینه ده وصیت مؤبدم بودر ، و بو اوله جق !...

بوندن بویله ترک آنالری عثمان ایلنک خاک کریانی اوسته قویه جقلری هر ثمره حیاته اک اول فجایع ملیه

عائداً ماجر الری حکایه ایتسونلر . ویاورولرینک بشیکلرینی
صاللارکن تنیلرینی قفقاس طاعنلریله طونه وادیلرندە
وطرابلس غرب وبنغازی چوللریله مریچ و آدریاتیک
ساحلرندە قالان ئولورلرینک صوکل نفسلریله بستمەلسونلر!

سليم ساکت .

مجران و هیجانله کوروپورم . که بمضری کیبی سنده بی
آ کلایبورسین بن لاعی التعین هر کسی . حتی دشمنلرینی
صومە ، غاصبلرینی ، اولادلرینک ، قارداشلرینک قانلرینی
سومە دیعەدم . « مظلوم اولاق ظالم اولاق دیعەدر »
عنوانیله (اجتهاد) ک 27 نومرولو نسخه سندنە مندرج
مقالەمدە شو سطرلری یازمیشدم : « اکر (انجیل) ک
« بیر یاناغکه بیر طوقات وورانه دیکر یاناغکی عرض ایت »
نصیحتی مرغوب و معتبر بیر نصیحت اولسهیدی انجیل
صاحبی نك امتی آرەسندنە معتبر وصرعی قالیردی . ب
برەنسیم بـم بیر یاناغمە بیر طوقات آتالک ایکی یاناغمە ایکی طوقات
آتماقدیر .

بن بزده شیمە خصوصت اولما . بن دیمە یورم ؛ اولسون شدتله
اولسون ؛ فقط ، بو خصوصت ک بویوک و اک حقیقی و اک ظالم و مستمر
خصممنە متوجه اولسون . دیپورم . بزم اک بویوک خصممن
بولغار دکل ، یونان دکل بزم تعند جاهلانەم . مسکنتمز ،
توکل مسکینانەم . تعصب غافلانەم . فقرمادی و معنومزد .
وزم فلاکتلریم اغیاریمە خصوصت ایتمە دیکمزدن دکل یاریمە
وکندی عزت و حیثیتیمە کافی درجه دە شیمە محبت بسلامە دیکمزدن در .
بولغار ، کسیدی ، یاقیدی . آلدی چکیلدی . فقط هیچ طوعمانان ،
یانمزدن ، قانمزدن هیچ ایریلمايان دائماً بزى کیرن ، بزى ،
بتیرن خصممنە موجود و حکمران در : قدر پرستلکیم ، مسکنتیم ،
اراده زلکیم !

کجه جی زاده عزت فوآد پاشا Les Parols de Vaincu
اسمیه فرانسزجه و هزیمت اخیریمە دائر نشر ایتدیکی کتابک
آتش بلاغتلە مشعل بیر صحیفه سندنە باغریور :

« بومشوم صرب دبه صوکره المزدە قالامان صوکل
طوبی بیهامانە عنادیم رخیف اعتقادلریم اوزەریمە
هیر بریمیز ! » دیور .

بن ، علاوه ایتک « حرب دن صوکره ایلزده قالان
بطاریه لریمە علاوه ایدە جکیم ایلک طوباک آغزینی ده بهیانه
عنادیم و خیف افکار و اعتقادیم اوزەریمە چوریمەلیز »
دیعک ایستە یورم .

(مقدرات تاریخیه) محررینک بن سندن زیادە تقدیر کاریم .

بو اثر و تشبثی « داهیانە » مسفتیلە توصیف ایدە جک قادار
هیجان و حیرانیت کوسترمیشدم .

فقط « آری آری بتون اوروپا لیلری شمال برونسندن
(ماتابان) برونه قادار الله کسه جک مرتبه ده کندمده جوشان
بیرشیمە خصوصت طویورم » [*] دیبه بیلمش اولان عینی
مؤلفه حیرت و ماتم پک درین اولدی . چونکه سنده اوده پک
اعلا بیلیر سگیز که اوروپا ایلە بزم آرەمزدە کی مناسبت قوی ایلە
ضعیف ، عالم ایلە جاهل ، زنکین ایلە فقیر آرەسندنە کی مناسبت دن
غیری بیر مناسبت دکلدر . بیرده خارجه قارشی خصوصت شدیدە
بسلامەتی و عطایدن بیر بابا یکیت ، بر دفعه جک تنقید اولندینی ایچین
قدیم دوستنە کال سورله خصوصت اعلان ایدە جک و هر رابطه بی چاک
ایدە جک ماهیت کوسترمە مک لازمیدی . خارجه خصوصت و عطا
ایدنک یاران و وطن داشنە قارشی بوقادار ضعیف بر شیمە محبت
بسلامەتە سی الزم در . قوی ، منفعتی و وضعیتی نره ده بولورسه
اورابه مائل و صائل اولور . عینی اوروپا بزمله اتفاق ایدە رک
خریستیان بیردوات معظمه اولان روسانک اوزەریمە آیتلیدی
و مغلوب ایتیدی . انکلتزه حکومتی ، تاریخده اوچ دفعه ،
مسلمان بیر حکومت اولان حکومتیمیزی تقسیم و افنادن قورتاردی :
(اوستریا) نك ، (قاترینه) نك تورکیایی تقسیم تکیلفلرینی
رد و ابطال ایتدی . داهادون یومی بر غزتهم « ایتالیانلر
ابدی دشمنمزد » سرنامە سی آلتندە بیر سورو اسایی کزیده
نشر ایتکده ایدی . بیر سنه اول جانمزه قصد ایتمش اولان بولغاریا
ایلە بوکونکی وضعیت و مناسبتیم « شیمە خصوصت » و اعظنک
و عظیلە هر حاله قابل امتزاج بیر حاله . حسن ایدیورم کوریورم .
دکلدر . (لورد بایرون) یچنون تلقی ایتیمگی غلبان و هیجان
اثری عد ایتیمه مجبورم . چونکه (لورد بایرون) ایچین « افراد
و اقوام دن هیچ بیرینه محبت یوقدی » دیپورسگیز محبتی (تولستوی) به
و منسوب اولدینی روس هیئت اجتماعیه سنه قارشی خصوصت و نفرت
بسلامەتک بیر هاجسە شخصیە در . که قابل مناقشه دکلدر . سن
بونک اسبابی سوله مە یورسین و حسیاتک ذاتاً اسبابی اولماز
و صورولماز .

بنی بیر میسیونر و اعظی کیی کورمە ک اوده دلیلیمز ، و جهیز
بیر توجیه در . قارده شلم تورکلره کوثر ذوق و صفا صونما یورم
آجی بیر علاج ویریورم و بواجی علاجی ایچیمه نیک هلاک اولاجاغی
بلاغتسز ، فصاحتسز فقط صمیمی بیر شفقت و محبت ک ، جانن
بیر فدا کارلنک لسان بیانیه سوله یورم . بو وضع و قلم بیر میسیونر
موعظه سنسی ، عزیزم . ناصل خاطرە کتیریر و بونی بوله
یاپان نەدر ؟

« اوروپانک ایتسام شفقکی اوکندنە هر عارسزانی ارتکاب ایدن

ویرلش و معبودلرک شکی انسانیده تمثیلنه تمایل ایدلش ایدی .

مصریلر، آثوریلر، فنیکیلر، ایرانیلر، قارطجه لیلر، یونانیلر، رومالیلر، غوللر، و جرمنلر کی باشلیجه اقوام قدیمه نك دینلری بویولده ایدی . بوکون ده هندستان چین و ژاپونیا کی اقصای شرق ادیانی ینه بویله در .
حس و اشکال دیانت انجق وحدانیت اساسنده استقرار ایدنجه ، اوزمان تماماً منطقی اولمشدر .

وحدانیت الهیه اساسنه مستند اولان اسلامیت، ساده و سهل اولمسی اعتباریله ادیان سائریه بحق تفوق ایتمشدر .
بوکون دیننه قارشی اک لاقید برمسلم عیج برزمان پت پرست اولمخی خاطرینه کتیرهنر . بنابرین ، اسلامیت ده هیکل رکزی قطعاً جائز دکل در . دیمک بیلیم نه درجه موافق عقل و حکمت در !

مبدأ اسلامیه بزدن بیک سنه ده یقین اولان عبدالرحمن ثالث ؛ انشا ایتدیردیکي « مدینه الزهرا » سراینک قیوسنه « زهرا » نك هیکلنی رکز ایتدیرمش ایدی . البته اوزمان اندلس علمای دینی ، علم ، فضل و کمال اعتباریله زمانخر علماسنك دوننده دکل ایدی .

اگر اونلرجه هیکل رکزنده برمحذور شرعی اولد . یغنه قناعت حاصل اولمش اولاییدی ، خصوصیه « امیر المؤمنین » ک بوحرکسته قارشی شهسز ، عصیان دکل ؛ طغیان ایدرلردی . علمانك اراسی انضمام ایتامش اولسه ایدی الحمراء ، البیضا ، سرایلرینك درودیواری انواع تصاویر ایله ، بغچه لری آتن ، اوتوشن مجسم و مصنع قوشلرله تزین ایدیلر می ایدی ؟

بوسرایلرک مدخلنه ، مردیونلرک صاغنه صولته متعدد جنکاور انسان وارسلان هیکللری اقامه اولنور می ایدی ؟ بغدادده ، دار الخلافه ده کی سرایلر و بغچه لر دخی بوصورتله مزین دکل ایدی ؟

« دین اسلامی حضرت شادعدن زیاده حایه ایتک ادعاسنده بولمق نه بویوک وظیفه سزلکدر ! »

قره طاغیلر عجا بزدن داها مترقی ودهای انسانیت پرورایدیلر . دیورسین ، کوزم ، جدال مهیب عمومیده ایسته یلن نه عاردر . نه انسانیت در . نه فلان در : قوت ، قوت ، قوت ! عارسز ، مارسز بوقره طاغیلر « ایشقودره » یه حرب ایدره ک کیردیلر . اما اتفاق سایه سننده دیه جکسین اتفاق ایتکده بیر قوت در . بزده انس و وحوش ایله اتفاق و غلبه ایتلی ایدک . اسکی دوستمک ، « کیم دینم در » سوزیکگی پرهنسپ اولاراق آلمش اولان دوستمکزک رفتار و گفتاری بن اوطوپچیلره بکزه تیورم ، که مرملرینی اصل دشمنه دکل دشمنک بیلیم قاچ کیلومتره اوزاغنده کی طاغله و دشمنک اوزه رندن پک بوسک دن کپیره رک وورورلر . اونک وسنک و عظ ایتدیکلر شیمه خصوصیتک نتیجه سی : باب عالی جاده سننده بیر حوالچی دکافی آجوب ، نظافت و مهارتی سایه سننده کونده بیلیم قاچ کیلو طحن حلواسی صاتان یونانی بیر طحن حلواجیسنك 400 فرانلق ویتربنی بیر قایا پارچه سیله قیرماق و بوغاز اچنجه بیر برده اوروبالی بیر مخدریه بعض مرتبه حرمتسزک ویاتمدی ایتک صورتنده تحلیات وجوده کتیرمک دن غیری بیر نتیجه ویرمن (فاغ) سلطان محمدی تقیج ایته ، اوله یاماسه بیدی تأخر و توالی ایدن فلاکتلر داها اول وداها زیاده عنف ایله باشلار و دوام ایدردی .

بزم ایدی دشمنن نه ایتالیان در ، نه بولغاردر ، نه روس در ، نه یونان در . بونلردن بیر ی ویا بیر قاچی دوستم . متحدنر اولایلیر . بزم ایدی دشمنن ضعیف ، جاهل و فقیر اولمازدر ، بز ی بویله برقان احوال مادیه و معنویه در . بوندن داها زیاده صریح ، بیله م ، ناصل سویله م . خصم مزه خصم اولام . فقط قویون لاراق قورته خصوصیت شیمه سی بسله مکدن نه چیقار . بزقویونلر اولاقورت لردن داها دیشلی وداها ایشلی بیر قورت اولام . قورتلری بزه دوست کورمکده تأخرا ایته یز . بال قانغنك قروپ کولله سیله چار بشفماق دعواسی طاعتی و فقط بوش بیر خوالادر .

ع . م

16 مارت 1914

اسلامیت هیکل رکزینه مساعده در .

بوتون وطنداشلمک انظار قدر شناسیلرینه

قرآن کریم نازل اولدیغی زمان سکینه حجازک ، و لاسیا اجتماعیات اعتباریله بوتون جزیره العربی تمثیل ایدن قریش قبائلنک دین رسمیمی صنم پرستی ایدی .

معلوم در که بنی ذیشانر کعبه معظمه یی اوچیزالتمش صمدن تطهیر بیورمشلر ایدی .

پت پرستلکک منشأنده تمثاله بویوک بر موقع واهمیت